

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 23. oktober 2008 truffet vedtak i

Sak nr: 51/08 (arkivnr:200800489-23)

Saken gjelder: Klage fra A og B på lagdommer C ved X lagmannsrett

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Jon Høyland
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Wenche Frogn Sellæg

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved bruk av rettsmidler.
2. Det foreligger for øvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer C.

Innledning:

Ved brev av 11. juli 2008 har A og B inngitt klage på lagdommer C ved X lagmannsrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt lagdommer C som ved brev av henholdsvis 8. og 10. september 2008 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra konstituert lagdommer D, ekstraordinær lagdommer E, meddommerne F og G, i tillegg til prosessfullmektigene, advokat H og advokat I. Førstelagmann J ved X lagmannsrett er orientert om klagen og har den 11. september 2008 avgitt uttalelse.

Saksfremstilling:

Saken har bakgrunn i X lagmannsretts behandling av sak med krav om prisavslag og erstatning etter kjøp av boligeiendom. Ankeforhandling ble holdt 6. og 7. mai 2008. A og B var ankende part i saken som ble administrert av lagdommer C.

Klager – A og B – har i hovedsak vist til følgende:

Flere viktige og i retten bekreftede opplysninger er ikke tatt med i X lagmannsretts dom av 21. mai 2008. Lagdommer C ble opplevd som lite engasjert i saken. Han var uhøflig og ga til kjenne en liten interesse for saken ved at han ville forlike den før den i det hele tatt hadde startet. Saken åpnet med at lagmannsretten bekreftet riktigheten av Y tingretts dom i saken. Underveis ble det gjentatte ganger oppfordret til forlik. Klager har inntrykk av at lagmannsretten var negativt innstilt til deres advokat, advokat H. I den forbindelse vises det til en samtale mellom A og en meddommer i en pause, hvor meddommeren ga uttrykk for at han hadde negativ erfaring med advokat H. Lagdommer C viet saken liten oppmerksomhet og ”gispet” flere ganger uten å holde seg for munnen under saken.

Innklagede – Lagdommer C – har i hovedsak vist til følgende:

Det er galt at lagmannsretten innledet med å si seg enig i Y tingretts dom. Imidlertid er det riktig, som klagerne anfører, at det ble oppfordret til forlikforhandlinger flere ganger underveis. Første gang var under advokat Hs innledningsforedrag, som startet første dag og fortsatte andre dag. Parter er etter lagdommer Cs erfaring ofte tjent med at saker om mangler ved fast eiendom forlikes. I dette tilfellet var det ikke brukt mye tid og energi på forliksmekling/rettsmekling tidligere. I en to-dagerssak er det hensiktsmessig å luften forlik på tampen av første dag, slik at partene og advokatene kan tenke og diskutere forlik utover ettermiddagen og neste morgen. Da det i forbindelse med advokat Hs innledningsforedrag på slutten av dag en ble spurt om det kunne være stemning for en minnelig løsning, bekreftet begge parter dette. Partene ble tilbudt at retten kunne antyde et beløp, noe partene ønsket. Derfor ble tingrettens resultat anbefalt som et utgangspunkt for orliksforhandlinger. Dette var noe den samlede rett var enig om. Det ble blant annet informert om at det ved forlik er vanlig å se hen til hva som synes rimelig på det stadiet i forhandlingene man befinner seg, at partene hadde en kostnadsrisiko og at forlik kunne bli vanskeligere senere i prosessen. Klagerens motparter høynet forlikstilbudet og tilbød mer enn beløpet i tingrettens domsslutning. Klagerne ønsket ikke forlik.

Det var laget en fremdriftsplan for saken, ført i pennen av klagerens advokat, advokat H. Det var et stramt tidsskjema, ca 35 påståtte feil og mangler, og to dager til rådighet. Lagdommer C beklager det hvis han utpå dagen gjespet uten å holde seg for munnen. Det er slikt som kan skje når en reiser ut i distriktet på befaringsgransker en fast eiendom utvendig og innvendig, og deretter samler mange mennesker i en liten stue. Som rettsboken

viser ble hele ankeforhandlingen med befarung, fire partsforklaringer, seks vitneforklaringer og meklingsforsøk gjennomført på to dager. Det stiller krav til aktiv saksstyring, og selvfølgelig at man er våken. Lagdommer C noterte hele tiden, og er av den oppfatning at det var en god og vennlig atmosfære i retten.

Tingrettsdommer (tidligere konstituert lagdommer) – D – har i hovedsak uttalt følgende:

Om lagdommer C gispet eller gjespet under forhandlingene ble ikke registrert. Uansett opplevde han lagdommer C som tilstede og engasjert under hele sakens gjennomføring, og i domskonferansene etterpå. Det er riktig at administrator på et tidlig stadium oppfordret til forlik, med en løs hentydning til tingrettens dom. Det ble imidlertid hele veien understreket at saken kunne vippe begge veier, og det ble på et tidspunkt eksplisitt opplyst at utfallet for klagerne også kunne bli null.

Det er klart uriktig at lagmannsretten innledet med å si seg enig i Y tingretts dom.

Ekstraordinær lagdommer – E – har uttalt følgende:

”Jeg kan helt slutte meg til uttalelsen fra D og har ikke noe å tilføye.”

Meddommer – regionleder F – har i hovedsak uttalt følgende:

Oppfatningen av lagdommer C er entydig positiv. ”Gisping” eller tilsvarende ble ikke registrert. Lagdommer C oppførte seg profesjonelt og korrekt.

I tillegg opplyser meddommer F at han hadde en kort samtale med A i en pause på Narvesenkiosken på Hun tok kontakt og sa hun ønsket å dra hjem grunnet sykt barn og at hun var sliten. Hun ble oppfordret til å ta dette opp med sin advokat og lagmannen. A spurte da direkte hva meddommer F synes om advokat H. Han svarte at han har vært i retten to-tre ganger tidligere, og at advokater er forskjellige. Videre ble det presisert at de ikke hadde anledning til å diskutere saken. Før den aktuelle saken hadde F ikke kjennskap til advokat H, og han tilbakeviser at han har uttalt seg negativt om advokaten.

Meddommer – sjefsingeniør G – har i hovedsak uttalt følgende:

Inntrykket av lagdommer C var positivt. Han var opptatt av å høre meddommernes oppfatning av det som kom frem. Under saken hadde ikke meddommeren mulighet til å se noen åpenlys gisping.

Partene ble flere ganger oppfordret til å forlike saken. Dette ble diskutert dommerne imellom, og flere hadde en følelse av at utfallet ville bli vanskelig for familien A. Derfor var det et ønske fra flere av dommerne at lagdommer C skulle oppfordre til forlik.

Det reageres på uttalelsen fra klager om at dommen er avsagt som ”straff”. Meddommeren hadde sympati for familien A, og hadde hele tiden i bakhodet at dersom han var i tvil om noe, skulle det ikke gå utover dem.

Prosessfullmektig – advokat I – har i hovedsak uttalt følgende:

Retten ble fra ankemotpartens side oppfattet som normalt interessert, og slik at retten foretok en selvstendig vurdering av sakens faktiske og rettslige side. På vanlig måte tok

retten opp spørsmålet om forlik, og utøvde et normalt trykk for å få partene til å vurdere dette under sakens gang. I forhold til rettens vurdering av advokat H bemerkes at lagmannsretten presset ankemotparten for å inngå forlik på kr. 150.000 i en sak hvor domsslutningen lød på kr. 0,-. I tilfelle av antipatier ville dette presset neppe vært lagt på ankemotparten.

Prosessfullmektig – advokat H – har i hovedsak uttalt følgende:

Prosessfullmektigen har ikke selv funnet grunn til å reagere på lagdommer Cs oppførsel i saken. Imidlertid kunne hans innledning av saken gi grunnlag for å misforstå lagmannsrettens forståelse og tolking av tingrettens dom. Det ble gitt et klart inntrykk av at tingrettens dom var riktig, og at retten var enig i den juridiske vurderingen av mangelsvilkåret som tingretten hadde lagt til grunn. Slik oppfattet både klagerne og advokat H det. Dette var med på å påvirke klagerens beslutning om å fortsette saken, da risikoen for å tape saken ikke var reell.

Lagmannsretten ble ikke oppfattet som uoppmerksom. Imidlertid reageres sterkt på samtalen mellom en meddommer og A under saken, en opptreden som stiller rettens objektivitet i et alvorlig søkelys.

Førstelagmann J ved X lagmannsrett har ikke hatt bemerkninger i klagesaken.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Imidlertid gjelder det visse lovbestemte unntak fra denne myndigheten. En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan ”vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig”. Det betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning, kan Tilsynsutvalget ikke vurdere dette. Dette innebærer blant annet at premisser for rettsavgjørelser i utgangspunktet er unntatt fra vurdering av utvalget. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Klagers anførsel om at viktige og i retten bekreftede opplysninger ikke er tatt med i domspremissene i X lagmannsretts dom av 21. mai 2008, er forhold som kunne vært brukt som grunnlag for anke over avgjørelsen, og som utvalget er avskåret fra å foreta noen vurdering av, jf. domstoloven § 236, fjerde ledd. Denne delen av klagen må derfor avvises.

Klagen oppfattes i første rekke å gjelde dommeratferd under ankeforhandlingene. Klagerne viser til at lagdommer C innledet med å slå fast riktigheten av tingrettens dom, at han oppfordret til forlik på et tidlig stadium i saken og at han ellers virket uengasjert og trøtt.

Det fremgår av lovforarbeidene jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forfølgning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Ut fra uttalelsene i saken finner ikke Tilsynsutvalget det godtgjort at lagdommer C innledningsvis i saken har sagt seg enig i tingrettens dom. Utvalget legger imidlertid til grunn at partene innledningsvis i saken ble oppfordret til å løpende vurdere en minnelig løsning. Under advokat Hs innledningsforedrag, mot slutten av forhandlingenes første dag, ble det tatt initiativ til forliksforhandlinger fra lagdommer Cs side, og i den forbindelse ble det vist til tingrettens dom som et utgangspunkt. Tilsynsutvalget bemerker at det er en del av dommerens oppgaver i retten å undersøke mulighetene til å få partene til å forlikes. At dette ble gjort før advokat Hs innledningsforedrag var ferdig, fremstår ikke som noen utilbørlig atferd fra lagdommerens side. Innledningsforedraget var ikke ferdig ved slutten av forhandlingenes første dag, og fortsatte dagen etter. Det kan ha gode grunner for seg at partene og prosessfullmektigene vurderer forliksforhandlinger mellom rettsdagene. I dette tilfellet legges det også til grunn at partene ga uttrykk for at de var villige til å vurdere en minnelig løsning.

Etter Tilsynsutvalgets vurdering er det beklagelig dersom A og B oppfattet lagdommer Cs henvisning til tingrettens dom som et utgangspunkt for forhandlinger dit hen at de i alle fall ville oppnå et prisavslag tilsvarende resultatet i tingretten. Utvalget kan imidlertid ikke på bakgrunn av uttalelsene i saken legge til grunn at det er noe å bebreide lagdommer C på dette punkt. Dersom det ikke kommer til forlik, skal retten avsi dom helt uavhengig av forliksforhandlingene. I tillegg til at dette i følge uttalelser fra dommerne i saken ble opplyst, må det forutsettes kjent av de profesjonelle partene i saken. Det er ikke holdepunkter for å si at lagdommer C har gått for langt i å signalisere rettens standpunkt i saken, eller på andre måter har opptrådt på en uheldig måte i forbindelse med forliksforhandlingene.

Det fremstår som uklart om lagdommer C gispet eller gjespet uten å holde seg for munnen under rettsmøtet. Tilsynsutvalget vil generelt bemerke at en dommer har et ansvar for at parter og andre som møter i retten, føler seg ivaretatt og respektert. Å være våken og oppmerksom under saken er en side av dette. Åpenlys gjesping underveis kan gi inntrykk av at oppmerksomheten er svekket, og således svekke tilliten til at saken blir skikkelig behandlet. Imidlertid må det tas høyde for at også dommere kan komme til å gjespe. Tilsynsutvalget for dommere finner det ikke godtgjort at lagdommer C under rettsmøtet opptrådte på en slik måte at det utgjør et brudd på god dommerskikk.

For ordens skyld nevnes at Tilsynsutvalget for dommere bare behandler klager på juridiske dommere. Utvalget vil av den grunn ikke vurdere samtalen mellom A og en meddommer i en pause under forhandlingene.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor lagdommer C.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved bruk av rettsmidler.
2. Det foreligger forøvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor lagdommer C.